

como medio del entendimiento (en la línea de Humboldt) y la dimensión constitutiva del lenguaje como apertura del mundo (en la línea de Heidegger).

En la segunda parte del libro, se trata de ofrecer una alternativa a la hipostatización del lenguaje y a las consecuencias inconmensurabilistas y relativistas a las que lleva una radicalización del lenguaje en tanto que apertura del mundo. De la mano de la teoría de la referencia directa (de autores como Kripke, Donnellan y Putnam) y manteniéndose en la estela de las propuestas realizadas por Habermas en la *Teoría de la acción comunicativa*, Cristina Lafont apela a la posibilidad de aprendizaje y de revisión de nuestro conocimiento. El mantenimiento de la intui-

ción falibilista (es decir, que el conocimiento para ser tal ha de poder ser revisable) pasa por una reconsideración de la función designativa del lenguaje y de la formación de un concepto reflexivo de mundo.

Nos hallamos ante un libro ciertamente ambicioso en cuanto que la autora pretende hacer confluír dos tradiciones filosóficas (continental y anglosajona) hasta la fecha condenadas al antagonismo. Y la verdad es que el resultado final del libro es realmente sorprendente. No sólo despertará el interés de sus lectores, sino que tiene la virtud de ofrecer soluciones a los problemas planteados.

Jesús Adrián

ROUSSEAU, Jean-Jacques

Els somieigs del passejant solitari

Barcelona: Proa, 1996, 187 p. Traducció i pròleg d'A. Vicens

Amb la magnífica traducció que Antoni Vicens ens ofereix de les *Rêveries rousseauniennes* es completa la tasca de fer disponible en llengua catalana el conjunt de les obres filosòfiques importants del filòsof i escriptor ginebrí. Els *Discursos*, la *Professió de fe* i el *Contracte social* van aparèixer als números 13 i 68 de la col·lecció «Textos filosòfics», iniciada primer a l'empara de l'editorial Laia i, posteriorment, d'Edicions 62, editora aquesta darrera també de les *Confessions* a la col·lecció MOLU. Eumo, en fi, va publicar *L'Emili* en la seva col·lecció de textos de pedagogia. Estant certament pendants de traducció alguns textos literaris, com la *Nouvelle Héloïse*, i alguns de teòrics menors, sobretot de filosofia política, però *grosso modo* podem afirmar que Rousseau està disponible en català, i això hauria de ser més notícia que moltes informacions efímeres a les quals tanta atenció prestem.

Els inacabats *Somieigs*, publicats pòstumament per primer cop el 1782, són

una obra imprescindible de l'aurora dels nostres temps perquè en ella Rousseau va aconseguir d'articular amb una força expressiva insuperable alguns dels temes centrals de la sensibilitat moderna, de la nostra. Aquell preciós «sentiment de l'existència» individual (p. 104), despullat de tota afecció, constitueix una fita històrica en la constitució de la subjectivitat moderna. La llibertat, la solitud, l'amor propi i la veracitat seran algunes de les categories d'aquesta nova interioritat que troba greus dificultats a connectar amb els altres. Aquest jo sobirà que se'n mostra per primera vegada no trobarà, tanmateix, cap gran problema a comunicar-se amb altri literàriament, a mostrar-se narrativament com una existència humana autèntica en les experiències, sentiments, somieigs i meditacions en la qual tots ens hi podem reconèixer. L'experiència de la lectura d'aquesta obra ens transporta als orígens d'aquest jo irrenunciable del qual ja tots nosaltres participem, però també

dels seus excessos, la seva *hubris*. Rousseau buscà la certesa en la unitat i en la sobirania del jo, però, com molt bé assenyala Vicens en el seu pròleg, aquesta cerca no desemboca en cap nou sistema, sinó en la follia. Es tracta, doncs, d'una lectura altament recomanable, ja que ens parla amb una actualitat astorant d'allò que som.

Ara només cal esperar que d'aquí al tercer centenari del naixement de Rousseau, l'any 2012, es tradueixin el major nombre possible dels textos i de les cartes pendents d'aquest genial intèrpret i mestre d'escriptura de la modernitat.

G. V.